

La trampa d'en Harry Potter

La culpa no va ser del tot meva. Una mica sí, però no del tot: un gran lector, l'Enric, em va deixar el primer llibre de J.K. Rowling, *Harry Potter i la pedra filosofal*. De vegades aquest bon amic ho fa: llegeix un llibre que li agrada, te'l recomana i, si no el tens, a més a més te'l deixa (als seus fills els hi regala, però és clar, no en té tants com amics). Tot i que vaig agrair molt aquesta recomanació amb préstec, se'm va encendre una llumeta d'alarma. Alguna cosa no rutllava bé: ja feia temps que sentia parlar de Harry Potter, que era tan i tan bo... Però, parant-me a pensar, vaig adonar-me que aquest era el primer lector de Harry Potter que coneixia en persona. De fet, era la primera persona que realment me'n parlava. Llavors... com podia haver-ne sentit tantes coses bones? Vaig adonar-me que tot el que sabia de Harry Potter ho havia tret dels mitjans de comunicació, dels diaris, i això no em va agradar. Però, tot i així, me'l vaig llegir. Després vaig demanar a uns altres amics el segon volum. I aquests mateixos em van deixar el tercer tan aviat com el varen comprar (abans de llegir-lo ells! Moltes gràcies...). Fa pocs dies he acabat el setè volum. He caigut a la trampa d'en Harry Potter, com tants d'altres. Però que quedi clar que hi he caigut conscientment i amb ganes.

Anem a pams. Quelcom de bo han de tenir els llibres de Harry Potter per assolir tant d'èxit. Les coses com són: J.K. Rowling ha escrit una obra excepcional (no he dit "obra mestra de la literatura de tots els temps", però sí "excepcional", fora del comú). Una qualitat innegable dels llibres de Harry Potter és que enganxen, i molt. Un cop iniciada la lectura és molt difícil deixar el llibre. Quan s'ha acabat el primer volum, es fa urgent començar el segon, i mig món ha esperat amb neguit les successives entregues. Això no passa amb totes les sagues literàries: només unes poques obres produeixen en el lector aquesta situació paradoxal, que combina el desig frenètic de passar planes amb el lament perquè en quedin tan poques pel final. J.K. Rowling ho ha aconseguit en set llibres seguits! El secret es troba en el ritme agilitíssim de la narració, que fa avançar la trama a una velocitat absorbent. S'ha arribat a dir que les obres de Rowling són aventures cinematogràfiques, però amb lletres en comptes de fotogrames. No trobo la comparança desencertada, ni despectiva. De fet, els seus llibres recorden molt els films d'acció, aquests *thrillers* sense un minut de pausa des del principi fins al final. El ritme trepidant dels llibres de Harry Potter gairebé no et deixa ni respirar.

Penso que, ben aprofitat, aquest és un dels valors més destacables de l'obra de J.K. Rowling. Els educadors busquem, de manera desesperada, llibres que enganxin els nois, que els facin passar planes, que els acostumin a llegir fins al final. En definitiva, llibres que facin lectors. D'altra banda, a tots els lectors, grans i petits, ens agrada trobar de tant en tant un títol que ens ajudi a passar una bona estona, que ens entretengui i diverteixi, sense més complicacions ni aspiracions, sense sorpreses desagradables. Tot això ho aconsegueix J.K. Rowling amb unes novel·les imaginatives i originals. Si per fer-ho s'assembla a la Disney o a Spielberg... perfecte! És un bon sistema.

Aquestes novel·les també tenen èxit perquè J.K. Rowling ha apostat per ingredients narratius segurs. Harry Potter és un tipus universal, però no l'ha fet universal l'autora. És un personatge típic de la literatura infantil i juvenil: noi

desgraciat, orfe de pares, indefens davant del món, envoltat per un entorn hostil (els antipàtics Dursley), que canvia la seva vida per efecte del destí, passant a protagonitzar un paper principalíssim en la història. O sigui, la Ventafocs però en noi. No passa res, per tornar a explicar el conte de la Ventafocs adaptat als temps. Roald Dahl ja ho va fer amb *Mathilda* i Michael Ende amb Bastian. Tampoc el marc espai-temporal és d'una originalitat absoluta. Les senzilles novel·les juvenils de l'Enid Blyton, i tantes altres, ja havien situat els nois en internats i feien un llibre per a cada curs. Segurament la gràcia rau en que l'escola sigui de màgia. Aquí sí que és realment original la sèrie dels Potter: a les descripcions de situacions màgiques és on més s'hi llueix l'autora (el quidditch, Hogwarts, les assignatures màgiques,...). Als arguments de tots els llibres es repeteixen (potser massa) uns recursos argumentals d'eficàcia provada: dolents que semblen bons, bons que no ho semblen gens, victòries *in extremis*...

L'entusiasme de la majoria de crítics de literatura infantil i juvenil ve per aquesta banda. Però aquest poder atraient de la narració és, a la vegada, una de les mancances que alguns troben a l'obra de J.K. Rowling. Perquè, igual que les pel·lícules d'acció, els llibres de Harry Potter es gaudeixen al moment, atrapant l'espectador-lector, però es poden oblidar en poc temps, sense deixar fruits perdurables. Potser el record d'haver-ho passat bé, o els noms d'uns herois amb els quals ens hem identificat, o algunes invencions màgiques divertides. Però poca cosa més, perquè són novel·les massa vertiginoses i superficials per deixar empremta. Tot va tan ràpid que no pots parar-te a pensar. Ara bé: tots els llibres han de ser ocasió de reflexió? L'entreteniment i la diversió no són per si mateixos una bona finalitat? Jo pensava abans que Harry Potter aportava poc. Però ara crec que aporta suficient: suma molt i no resta, i això ja està molt bé. A més, amb el pas dels anys els personatges han adquirit profunditat, el bé i el mal s'han definit millor, i la borrosa línia que els separa ha guanyat en realisme. Sense ser una obra moralitzant, no hi manquen els valors ni la transcendència.

Hi ha altres obres igual de bones que les de J.K. Rowling, i algunes segurament són millors. D'on li ve, doncs, aquest èxit aclaparador, fora de tota mida? Aquí hi ha un xic de trampa, el que no m'agrada de Harry Potter. Ens han venut un producte, i ho han fet com es fa avui en dia, creant una pressió mediàtica per parlar-ne arreu. En això, una vegada més, recorda molt les pel·lícules de moda. De cada títol se n'ha començat a parlar mesos abans no es comencés a escriure, les productores han creat clubs de fans dels llibres, de les pel·lícules, dels actors... El que es preveia com una escola de lectors, s'ha convertint en part en un producte més del consumisme.

No sé si el fenomen Harry Potter té una base més mediàtica que literària. Ara... d'on no n'hi ha, no en raja. Potser s'han exagerat les virtuts dels llibres de J.K. Rowling, però tenen un interès indubtable: són molt entretinguts i agradables de llegir, i desborden d'una imaginació poc freqüent. Aprofitem-ho els amants de les aventures fantàstiques. Aprofitem la capacitat que ofereixen de generar afició per la lectura. Entrem i convidem a entrar, doncs, a la trampa d'en Harry Potter.

Ramon Homs

Abril de 2008